VIIKONVAIHDE

Kitkerä kuntaliitos. Palvelut ovat käyneet vähiin Alajärven Lehtimäellä. Kirjaston sulkemisuhka harmittaa Pauli Hankaniemeä. Sivu 13

Ruokaa verkosta. Vanhukset ja kiireiset lapsiperheet ja ostavat ruokaa verkosta. Sivu 12

Arvoa historialle. Kotiseutuliitto puolustaa kuntaliitoksissa paikallisia kulttuuriperintöjä. Sivu 14

MARKKU VUORIKARI

Ilkka Herlin etsii kosteikon reunalta hirvieläinten jälkiä. ”Se, että elukat viihtyvät, on merkki monimuotoisuudesta.” Gundbyn tilalla kosteikon tehtävä on ensisijaisesti lisätä monimuotoisuutta.

Suomessa tilanne on menossa vain huonompaan suuntaan. Biokaasuratkaisujen hintoihin on ilmestynyt ylimääräinen nolla lisää.

KUKA?

Ilkka Herlinin pelloilla kasvaa alus- ja kerääjäkasveja. Maukkaat herneenversot puskivat pellosta lokakuun alussa.

Ilkka Herlin

Syntynyt 1959.
Työ Itämeren hyväksi alkoi 1990-luvun alussa.
Oli mukana perustamassa Baltic sea action group -säätiötä vuonna 2008. Säätiön hallituksen puheenjohtaja.
Lastinkäsittely-yhtiö Cargotec Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja suuromistaja. Filosofian tohtori, historiantutkija.
Perheeseen kuuluu vaimo Saara Kankaanrinta ja kolme lasta sekä kaksi koiraa. Kaksi lasta aiemmasta avioliitosta.
Harrastaa hirven, peuran ja vesilintujen metsästystä, purjehdusta ja kalastusta.

Maan ja meren parantaja

Itämeren suojeluun hurahtanut miljonääri Ilkka Herlin tietää ratkaisun. Parantamalla peltojen kasvukykyä saadaan paitsi suurempi sato, myös puhtaammat vedet. Hänen maatilallaan Tammisaaressa kierrätetään ravinteita.

Eri nautarodut syövät laitumelta eri kasveja. Syksyn viimeisessä kattauksessa ruokaileva highlander-sonni pistelee pötsiinsä jopa pudonneita lehtiä.

Mathias Weckströmin luomulehmien lanta päätyy Herliniltä vuokratuille pelloille. Tilakokonaisuus pyrkii ravinteiden kierrätyksen mallitilaksi.

Märehtijät kuuluvat Suomeen. Täällä ei viljeltäisi mitään, jos niitä ei olisi.

TAMMISAARI (MT)

Ilkka Herlin saapastelee kosteikon reunaa selkä kyyryssä, nenä maata viistäen.

”Täytyy katsoa, mitä elukoita täällä on käynyt. Se, että elukat viihtyvät, on merkki monimuotoisuudesta.”

Äkkiä metsästykseen kalibroitunut silmä huomaa pellonreunaan ilmestyneen peuraparin. Ne ahmivat sinimailasta, joka viheriöi vielä lokakuun alussa.

”Harmi, kun ei tullut kiikarit mukaan.”

Kosteikon päässä on läjä savista maata. Se on kaavittu kosteikosta, joka on kerännyt pelloilta valuvaa kiintoainesta viitisen vuotta.

”Periaatteessa ravinteita ei pitäisi kosteikkoon ei edes valua, koska tavoite on sitoa ne peltoon”, Herlin mainitsee.

Pelto kuin kukkapenkki

Mukana kierroksella kulkee Herlinin tilan pellot vuokrannut viljelijä **Mathias Weckström**. Hän paiskii töitä maan rakenteen ja kasvukunnon parantamiseksi.

Kun Herlin osti Gundbyn tilan runsaat viisi vuotta sitten, viljapellot olivat surkeassa kunnossa. Tilanteesta kielivät pelloille kertyvät lätäköt.

”Nykyään maan kääntämiseen tarvitaan huomattavasti enemmän hevosvoimia kuin 50 vuotta sitten. Jos oljetkin myydään pois, hiili vähenee ja maa tiivistyy”, Weckström kertoo.

Ratkaisuksi kylvettiin syväjuurisia kasveja ja laitettiin osa pelloista nurmelle. Nyt Gundbyn maa alkaa olla jälleen kuohkeaa. Vesi imeytyy peltoon, eikä valu vesistöihin ravinteita mukanaan.

”Maanviljelijän pitäisi ajatella kuin puutarhurin. Maasta pitää saada multava ja hyvin vettä läpäisevä, kuin kukkapenkki”, Weckström kuvailee.

Herlin ilahtuu vertauksesta. Hänen mielestään pellon kasvukyvystä huolehtiminen on viljelijälle ensisijainen keino parantaa tuottavuutta ja suojella vesistöjä. Suojavyöhykkeet ja kosteikot hän näkee tärkeiksi ennemminkin monimuotoisuuden kannalta.

Kierrätyksen mallitila

Puolet tilan pelloista kasvaa nurmea, loput vehnää, ruista sekä herneen ja kauran seosta. Ne kasvavat Weckströmin lihakarjan lannan voimalla. Karja syö vain oman tilan rehua. Joinakin vuosina pelloille on lisätty luujauhoa, jotta kasvit saavat riittävästi fosforia. Samalla saadaan kierrätettyä tilan eläinten luiden fosfori.

Juuri tällaiseen ravinteiden kiertoon Itämereen suojelutyötä tekevä Herlin tähtäsi ostaessaan pellot vuonna 2008. Hän haluaa kehittää Gundbystä ravinteiden kierrätyksen mallitilan.

Tarkoituksena on vielä korvata kaikki fossiilinen energia uusiutuvilla vaihtoehdoilla, kuten aurinko- ja tuulivoimalla. Toistaiseksi Weckströmin viljakuivuri syö öljyä.

Herlin toivoo, että yhteiskunta siivittäisi tilatason uusiutuvia energiaratkaisuja. Nyt viljelijöillä ei ole kunnon keinoja hyödyntää lantaa ensin energiaksi ja sitten lannoitteeksi.

”Suomessa tilanne on menossa vain huonompaan suuntaan. Biokaasuratkaisujen hintoihin on ilmestynyt ylimääräinen nolla lisää”, Herlin harmittelee.

Luomu yleistyy

Sekä Herlin että Weckström uskovat luomun yleistymiseen. Osuuden nostaminen viidennekseen voisi hyvin onnistua, mutta siitä ylöspäin lannan saatavuudessa voisi tulla ongelmia.

”Moni heikon kannattavuuden kanssa painiva tila varmasti miettii luomuun siirtymistä. Mukaan muutokseen tarvitaan vielä teollisuus ja kuluttajat”, Weckström pohtii.

Herlin muistuttaa, ettei luomun hinta saa olla kolminkertainen muihin tuotteisiin verrattuna.

Yksimahainen ei maistu

Omalla Pargas Gårdin tilallaan Weckström tuottaa luomulihaa. Kaikki on tarkasti harkittua. Karjarotujen yhdistelmällä laitumet hyödynnetään perinpohjaisesti. Ensin rantalaitumella ruokailevat angus- ja hereford-rotujen risteytykset. Syksyllä kakkoskattaukseen pääsevät highlanderit, jotka pistävät poskeensa kaislikkoa ja kuivunutta heinää. Ahmimisen riemussa pötsiin eksyy jopa keltaisia vaahteranlehtiä.

Herlin on järjestelystä innoissaan: ”Tämä on Itämeren suojelua parhaimmillaan. Ympäristön kannalta ratkaisevaa on, mitä tuotantoeläin syö.”

Herlin itse syö niityllä kasvanutta luomunautaa puhtaalla omallatunnolla, koska märehtijä muuttaa ihmisravinnoksi sopimattoman kasvillisuuden syötävään muotoon.

”Märehtijät kuuluvat Suomeen. Täällä ei viljeltäisi mitään, jos niitä ei olisi.”

Sen sijaan sikaa tai broileria Herlin harvemmin syö. Yksimahaisina ne kilpailevat ravintoketjussa ihmisen kanssa.

”Jos sika söisi ihmisten tähteet, niin voisin sitä mielelläni syödäkin, mutta nyt rehun tuotanto pilaa pahimmillaan sademetsät ja ilmaston.”

Myöskään soijarehulla lihotettu, norjalainen lohi ei meren ystävälle maistu.

Ravinnevalumat kuriin

Itämeren suojelukomissio Helcom tiukensi vastikään maakohtaisia ravinnevähennystavoitteita. Suomen pitää vähentää vuosittain sekä typen että fosforin valumia yli kaksi kertaa nykyistä enemmän.

Tuottajajärjestö MTK pitää tavoitetta mahdottomana, koska vesiensuojelukeinot ovat maatiloilla jo käytössä. Järjestö kääntäisi katseen meren sisäiseen kuormitukseen eli pohjaan jo varastoituneiden ravinteiden vapautumiseen sekä pistemäiseen kuormitukseen. Esimerkiksi Kaliningradista lasketaan puolen miljoonan ihmisen jätevedet suoraan mereen.

Herlin näkee tilanteen hieman toisin. Kaliningradiin on puhdistamo rakenteilla, eikä sisäisen kuormituksen riski ole syy kuormittaa merta lisää. Ainoa keino meren pelastamiseksi on vähentää ravinnevalumia ja elvyttää meren ekosysteemi. Jälkimmäistä edesauttaisi turskan rauhoittaminen kunnes kanta elpyy. Terve turskakanta sitoisi valtavan määrän ravinteita.

Laatuprojekti pelloille

Siitä Herlin on MTK:n kanssa samaa mieltä, että maalta tulevat ravinnelähteet pitäisi tuntea nykyistä paremmin: ”Isoilta lihakeskittymiltä valuu varmasti isoimmat päästöt. Viljanviljelijät ovat ehkä kohtuuttomassa syynissä.”

Kaikesta huolimatta Herlin vannoo maan kasvukyvyn parantamisen nimeen. Teollisuuskielellä ilmaistuna se olisi laatuprojekti, jonka soisi pyyhkäisevän koko Suomen yli. Parempi viljelykyky tuottaisi paremman tulon ja paremman tuotteen. Kaupanpäällisenä ravinnevalumat vähenisivät.

”On harhaluulo, että Itämeren suojelu heikentäisi maatilan tulosta. Muutokset, joita viljelijän on tehtävä, ovat pieniä. Vähemmän lannoitetta, parempilaatuinen maa, laadukkaampi sato.”

Kierrätyslannoitteet tulevat

Herlinin säätiö puskee määrätietoisesti eteenpäin, jotta kierrätyslannoitteet yleistyisivät Euroopassa.

”EU:n on sisällytettävä ravinteiden kierrätys maatalouspolitiikkaansa. Säätiö ihan tosissaan yrittää vaikuttaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, capin sisältöön”, Herlin toteaa silmää räpäyttämättä.

Kuulemma säätiön motto on, että ”jos tavoite kuulostaa epärealistiselta, niin silloin se on oikein asetettu”.

Herlin uskoo, että kierrätyslannoitteet tulevat markkinoille ennen pitkää. Pakkokin, koska louhittava fosfori hupenee ja maapallolla on jo typpiähky.

”Euroopassa fosforia louhitaan ainoastaan Siilinjärvellä, joten strategisista syistä ja ruokaturvan takia tilanne varmasti halutaan korjata.”

Yritykset vahvasti mukana

Herlinin luotsaama Baltic Sea Action Group -säätiö edesauttaa ravinteiden kierrätystä myös houkuttelemalla yrityksiä mukaan.

Oman sitoumuksensa Itämeri-työhön ovat tehneet muun muassa Yara, Biovakka ja Fazer.

Fazer sitoutuu ostamaan viljansa tiloilta, joissa viljely tapahtuu ravinteita hukkaamatta ja energiatehokkaasti.

Herlin vakuuttaa, että jo vuoden päästä säätiöllä on esitellä konkreettisia tuloksia sitoumuksista ja ravinteiden kierrätyksestä.

Lahnaa lähikauppoihin

Herlin on varttunut Thorsvikin maatilalla Kirkkonummella, Espoonlahden rannalla. 1970-luvulla hän myi usein veljensä kanssa lahnaa lähikauppoihin.

”Hemmetin hyvää kalaa, kuten särkikin”, Herlin muistelee.

Herätyksen ympäristönsuojeluun hän koki joskus energiakriisin aikoihin.

”Silloin mietin, ettei tämä meno voi jatkua.”

Vuonna 1993 Herlin alkoi aktiivisesti suojella Itämerta. Vaimo **Saara Kankaanrinta** on todennut, että herran ajasta 60 prosenttia menee Itämerelle ja 60 Cargotecille. Nykyään tosin perheen pienet lapset saavat hyvän osan ajasta.

KATJA LAMMINEN